

TRAKYA BÖLGESİ'NDE SÜRDÜRÜLEBİLİR BAĞCILIK İÇİN ÜRETİCİ DAVRANIŞLARI

Mehmet Ali KIRACI¹, Mehmet Ali ŞENOL¹, Turgay KIRAN¹, Serkan CANDAR¹

¹Zir. Yük. Müh., Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, TEKİRDAĞ
Geliş tarihi / Received: 11.09.2017, Kabul tarihi / Accepted: 20.06.2018

ÖZET

Bağcılık Türkiye tarımında önemli tarımsal faaliyetlerden biridir. Ancak son 10 yıl içerisinde bağ alanları %10.1 ve üzüm üretimi %8.8 oranında azalması dikkat çekmektedir. Bu oranlar çalışmanın yürütüldüğü bölge ortalamasında ise yine azalma olarak sırasıyla %27.2 ve %32.2 gibi oldukça yüksek oranlardadır. Bu azalmaların nedenleri arasında üzümün diğer tarım ürünlerine göre yıllar itibarıyla göreceli olarak azalması gibi büyük ölçüde ekonomik, bağ alanlarının konut ve işyeri olarak kullanımına ayrılması, tarıma ve özellikle bağcılığa genç nüfusun ilgi göstermemesi gibi kısmen sosyal ve nihayetinde bağcılığın ismine doğru bir yetiştiriciliğin yapılamaması gibi teknik nedenleri sayılabilmektedir. Bu çalışmada Çanakkale, Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerinde sürdürülebilir bağcılık için üreticilerin davranışlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için saha çalışmaları ile toplam 90 üretici ile yüz yüze anket yapılmıştır. Anketlerde üreticilere; evet hayır cevaplı ve seçenekli sorular ile likert ölçeği ile ölçeklendirilmiş sorular yöneltilerek üreticilerin faaliyetlerinde karşılaştıkları teknik sorunlar, bunların çözümüne ait olarak danıştıkları kişi ve kuruluşlar, yenilikçilik düzeyleri, bağcılık eğitim düzeyi ve araştırma kuruluşlarıyla ilişkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Alınan veriler temel ve tanımlayıcı istatistiksel analizlere tabi tutularak araştırma alanında teknik açıdan sürdürülebilir bir bağcılık için üreticilere ve paydaşlara yapılması gereken öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, bağcılık, Trakya, üretici davranışları

PRODUCER BEHAVIORS FOR SUSTAINABLE VITICULTURE IN THRACE REGION

ABSTRACT

Viticulture is one of the important agricultural activities in Turkey's agriculture. However, it is noteworthy that the decrease of the vineyard areas by 10.1% and the grape production by 8.8% in the last 10 years. These ratios are also relatively high in the sense of decline for the average of region where the study is carried out, such as 27.7% and 32.2% respectively. Largely economical reasons may be mentioned such as the relative decline in grapes for last years compared to other agricultural crops and the use of vineyards as residential and business purposes to explain the fact that these reductions. Furthermore, irrelevance of young population to agriculture and particularly to viticulture for partially social reasons and technical reasons such as not being able to cultivate in a real sense can be considered. In this study, it was aimed to examine the behaviors of producers for sustainable viticulture in Çanakkale, Edirne, Kırklareli and Tekirdağ provinces. Face-to-face surveys were conducted with a total of 90 producers in order to realize this aim. In the surveys, yes-no answered questions, choice questions and questions scaled with likert scale were asked to producers to determine the technical problems encountered by producers in their activities, the persons and organizations they consult for their resolution, innovation levels, viticultural education levels and relations with research institutions. Collected data were analyzed with basic and descriptive statistical analyzes. Proposals were presented to producers and stakeholders for a technically sustainable viticulture in the field of research.

Keywords: Sustainability, viticulture, Thrace, producer behavior

GİRİŞ

Bağcılık, Türkiye için önemli tarımsal faaliyetler içerisinde yer almaktadır. Tekirdağ,

Edirne, Kırklareli ve Çanakkale illeri (Trakya Bölgesi) Türkiye'nin önemli bağcı illeri arasındadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2015 yılı kayıtlarına göre bölgede

109.036 da bağ alanında 86.757 ton üzüm üretilmektedir [1]. Ancak son 10 yıl içerisinde bu miktarlar oldukça önemli oranlarda düşüş göstermektedir. Türkiye bağ alanları 2006–2015 yılları arasında %10.1 oranında azalırken, aynı dönemde çalışma alanında bu azalışların 3 kata yakın %27.2 oranında olduğu görülmektedir.

Bölge bağ alanlarındaki bu azalış çalışma alanında bağcılığın sürdürülebilirliğinin hangi tehditlerle karşı karşıya kaldığının incelenmesi gereğini ortaya çıkarmaktadır. Sürdürülebilirlik kelime anlamı olarak; çeşitlilik ve üretkenliğin devamlılığı sağlanırken, daimi olabilme yeteneğini korumak olarak tanımlanır. Tarımda sürdürülebilirlik kavramı, tarımsal üretimde agronomik/teknik, çevresel, sosyal, ekonomik boyutları dengelemeyi hedefleyen bir yaklaşım şekli olarak tanımlanır ve genellikle bu çerçevede açıklanmaya çalışılan bir kavramdır [2].

Bağcılığın teknik sürdürülebilirlik kavramı değerlendirildiğinde ise; bağ alanlarının gelişimi, üreticilerin bağcılığa başlama ve devam ettirme nedenlerinden uzaklaşıp uzaklaşmadıkları, bağcılık yapmaya devam edip etmeyecekleri, yenilik ve teknolojik gelişmelerden faydalanıp faydalanmadığı, üretimde karşılaştıkları sorunları çözebilme davranışları ve bağcılık konusunda kendilerini geliştirme isteklilikleri ile beraber bu isteklerinin gereklerini yerine getirebilme davranışları gibi önemli konular öne çıkmaktadır.

Çizelge 1. Çalışma alanı bağcılığı ve son 10 yılda bağ alanı değişimi

Table 1. Viticulture on the field and change of the vineyard area in the last 10 years

İller Cities	2015 (da)	2015 (da)	Değişim Change (% +, -)	Üzüm üretimi Grape production (ton)
Tekirdağ	37.679	67.755	-44.4	35.817
Çanakkale	47.654	53.015	-10.1	34.581
Edirne	18.985	23.964	-20.8	14.121
Kırklareli	4.718	4.968	-5.0	2.238
Çalışma alanı toplamı Field total	109.036	149.702	-27.2	86.757
Türkiye Turkey	4.619.557	5.138.351	-10.1	3.650.000

Bu çalışmada, Trakya Bölgesi'nde bağcılığın sürdürülebilirliği çevresel, sosyal ve ekonomik nedenler bir kenara bırakılarak

agronomik/teknik açıdan incelenmeye çalışılmıştır.

MATERYAL VE METOT

Çalışmanın materyalini gayeli örnekleme ile seçilen üreticilerle yapılan yüz yüze anket görüşmelerinden elde edilen veriler oluşturmuştur. Çalışma alanı illerinde bağcılığın yaygın olarak yapıldığı Tekirdağ İli Süleymanpaşa ve Şarköy, Çanakkale İli Bayramiç ve Bozcaada, Edirne İli Uzunköprü ve Kırklareli İli Merkez İlçelerinin yine gayeli örnekleme ile seçilen her ilçenin 3'er yerleşim beldesinden en az 2 da bağı olan 5'er üretici ile olmak üzere her ilçeden 15'er ve toplamda 90 üretici ile anket yapılmıştır. Anketlerde üreticilere; evet/hayır cevaplı ve seçenekli sorular ile likert ölçeği ile ölçeklendirilmiş, üreticilerin faaliyetlerinde karşılaştıkları teknik sorunlar, bunların çözümüne ait olarak danıştıkları kişi ve kuruluşlar, yenilikçilik düzeyleri, bağcılık eğitim düzeyi ve araştırma kuruluşlarıyla ilişkilerinin belirlenmesine yönelik sorular yöneltilmiştir.

Alınan veriler temel ve tanımlayıcı istatistiki analiz yöntemleri ile değerlendirilerek çalışma alanında teknik açıdan sürdürülebilir bir bağcılık için üreticilere ve paydaşlara öneriler sunulmuştur.

BULGULAR VE TARTIŞMA

İşletmelerde Bağcılık

- İşletmelerde toplam bağ alanı: 2.466,6 da
- İşletmelerde toplam parsel sayısı (bağ): 299 adet
- Ortalama işletme büyüklüğü (bağ): 27.4 da
- Ortalama parsel büyüklüğü (bağ): 8.25 da
- İşletme başına ortalama parsel (bağ) sayısı: 3.3 adet

Çizelge 2'de görüldüğü üzere anket yapılan işletmelerin en büyük bölümü %61.1 ile 6–20 dekar aralığında bağa sahip işletmelerdir. İşletmelerin ortalama işletme büyüklüğü, parsel büyüklüğü ve işletme başına düşen parsel sayıları dikkate alındığında küçük ve parçalı işletmeler olarak tanımlanabilmektedir.

Çizelge 3'te çalışma alanında anket yapılan işletmelerde yetiştirilen üzüm çeşitlerine ait bilgiler görülmektedir.

İşletmelerdeki bağların %61.2'sinde şıralık-şaraplık ve %38.8'inde sofralık üzüm çeşitleri yetiştirilmektedir. Çeşit bazındaki dağılım 2011 yılında yapılan çalışma ile paralellik göstermektedir [3]. Bu çalışmada sofralık çeşitlerin olduğu parsellerin oranı %37.2; şaraplık çeşitlerin olduğu parsellerin oranı %60.8'dir. Sofralık çeşitlerden *Alphonse L.*, *Cardinal* ve *Çavuş*; şaraplık çeşitlerden *Karacakız*, *Semillon*, *Cabernet S.*, *Merlot*, *Yapıncak* ve *Papazkarası*, en önemli çeşitler olarak tespit edilmiştir. Bu çeşitlerin içinde bölgede yaygın olarak yetiştirilen şıralık-şaraplık çeşitlerden *Yapıncak*, *Karacakız*, *Papazkarası*, *Semillon*, vb. sofralık çeşitlerden *Cardinal*, *Alphonse L.* ve *Çavuş* çeşitleri bağ alanları azalmasına rağmen hala ağırlıkları hissedilmektedir. Ancak *Cabernet S.*, *Merlot*, *Sauvignon B.*, *M. Palieri* ve *Red Globe* çeşitleri alanlarının giderek artış gösterdiğini söylemek mümkündür.

Çizelge 4'te işletmelerdeki bağların yaş ortalamaları görülmektedir. Edirne ve Kırklareli illerinde ortalama bağ yaşı ve 10 yaşın altındaki bağların oranının yüksekliği bu illerde bağcılığın geleceği adına ümit verici sayılabilir.

Sürdürülebilir bağcılık açısından üreticilere ait bazı demografik bilgiler

Anket yapılan üreticilerin ortalama yaşı 56.5, ortalama eğitim süresi 7.12 yıl ve ailelerindeki ortalama birey sayısı 3.67 kişidir.

Bu ortalama veriler ile çalışma alanında bağcılığın orta yaşın biraz üzerindeki üreticilerce yapıldığını söylemek mümkündür.

Bu durum özellikle emek yoğun tarımsal faaliyetlerden olan bağcılığın işletmede dışardan işgücü alınmadan ismine doğru olarak yapılabilmesini tehdit edebilmektedir. Bu noktada üreticilerin bağcılığı sürdürebilmeleri için yaşlarının daha ayrıntılı olarak incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır ki Çizelge 5 bu amaçla hazırlanmıştır. Çizelge 5 incelendiğinde çalışma alanında anket yapılan üreticilerin bağcılık deneyimlerinin yüksek olduğu buna karşın genç bağcı oranının Çanakkale ili ve yeni bağcı oranının Edirne ili haricinde oldukça düşük olduğu görülmektedir. Çalışma alanı itibarıyla genç ve yeni bağcı oranı %10'dur.

İşletmelerde sürdürülebilir bağcılık açısından tarım ve bağcılığa ait genel bilgiler

Araştırma alanı bağcılık işletmelerinde bağcılık konusunda uzmanlaşmış bir kitle olup olmadığının belirlenmesinde bağ alanlarının işletmenin tüm tarım arazisi içerisindeki payının hesaplanması sıkça başvurulan kriterdir. İşletmelerde işlenen toplam tarım alanı 8.941,5 da olup bu alanın %27.4'ünde bağcılık yapılmaktadır.

Çizelge 2. Bağcılık işletme grupları
Table 2. Viticulture business groups

İşletme grupları Business groups	Bağ alanı (da) Viticulture area limits	İşletme sayısı Piece	Oran (%) Rate
1	2-5	7	2.8
2	6-20	55	61.1
3	21-50	15	16.7
4	51+	13	14.4
Toplam / Total		90	100.0

Çizelge 3. İşletmelerde yetiştirilen üzüm çeşitleri
Table 3. Varieties of grapes grown in businesses

Şaraplık çeşitler / Vine Variety					Sofralık çeşitler / Table grape variety				
No	Çeşit adı Variety	Parsel sayısı Piece(adet)	Alanı (da) Area	Alanda oranı Field rate (%)	No	Çeşit adı Variety	Parsel sayısı Piece (adet)	Alanı (da) Area	Alanda oranı Field rate (%)
1	Karacakız	43	342.5	13.9	1	Alphonse L.	26	250.0	10.1
2	Semillon	24	184.0	7.5	2	Cardinal	38	229.1	9.3
3	Cabernet S.	20	168.5	6.8	3	Çavuş	15	124.0	5.1
4	Merlot	11	123.5	5.0	4	M.Palieri	6	74.0	3.0
5	Yapıncak	13	106.0	4.3	5	Red Globe	6	26.5	1.0
6	Papazkarası	9	77.5	3.2	6	Italia	4	21.0	0.9
7	S. Blanc	4	63.5	2.6	7	Hafızali	4	21.0	0.9
8	Syrah	4	55.0	2.2	8	Erenköy B.	2	19.0	0.8
9	Cinsaut	8	44.0	1.8	9	T. İlkeren	4	18.5	0.7
10	Gamay	6	42.5	1.7	10	Atasarısı	3	16.5	0.7
11	Kalecik K.	6	36.0	1.5	11	H. Misketi	3	11.0	0.4
12	Alicante B.	1	25.0	1.0	12	Yalova İ.	1	4.5	0.2
13	Yerel çeşitler	14	135.0	5.4	13	Diğer çeşitler	3	11.0	0.7
14	Diğer çeşitler	4	108.5	4.3	14	Karışık çeşitler	16	126.0	5.0
Toplam / Total		167	1.511.5	61.2	Toplam / Total		131	952.1	38.8

Çizelge 4. Bağların yaşları
Table 4. Ages of vine

İller/Özellikler Cities/ Characters	Tekirdağ	Çanakkale	Edime	Kırklareli	Çalışma alanı Field
Bağ yaşı (ort.) Age (av.)	23.1	23.4	12.3	18.1	22.4
Genç bağ* New vine	18.3	29.3	44.4	46.7	27.1

*10 yaştan altında olan bağların oranı

Çizelge 5. Üreticilerin yaşları ve bağcılık deneyimleri
Table 5. Age of producers and viticulture experiences

İller/ Özellikler Cities/ Characters	Tekirdağ	Çanakkale	Edime	Kırklareli	Çalışma alanı Field
Üretici yaşı (ort.) Producer age (av.)	55.6	53.4	58.9	62.3	56.5
Bağcılık deneyimi (yıl) Viticulture experiences (year)	34.0	35.3	27.0	24.3	31.6
Genç bağcı oranı (%)** Young grower rate	6.7	23.3	0.0	0.0	10.0
Yeni bağcı oranı (%)** New grower	6.7	3.3	26.7	13.3	10.0

*40 yaştan altında olan üreticilerin oranı, **En fazla 10 yıldır bağcılık yapan üreticilerin oranı

Tekirdağ ili Şarköy ilçesinde yapılan çalışmalarda tarım alanı içerisinde bağ alanlarının payı ele alınmış ve daha önce çalışma alanında yapılmış olan çalışmalarda %79.8 ve %74.69 olarak bulunmuştur [4, 5]. Yine araştırma alanındaki 2011 yılında yapılan bir başka çalışmada anket yapılan işletmelerin %31.8'inde bağ alanlarının işletme arazisine oranı %75'ten fazla olarak bulunmuştur [5]. Bugün için tarım alanları içerisindeki bağcılığın payı olan %27.6 oranı yukarıdaki oranlarla karşılaştırıldığında bağcılığın giderek öneminin azaldığı belirtilebilmektedir.

Bağcılık gelirlerinin tarımsal gelir payı içerisindeki payının hesaplanması yine bağcılığın önemi hakkında bilgiler verebilmektedir. Bu amaçla hazırlanan Çizelge 6 incelendiğinde işletmelerin yarısından fazlasında (%52.1) toplam gelirlerinin en az yarısını tarım gelirleri oluşturmaktadır. İşletmelerin %40'ında ise

bağcılık gelirleri tarımsal gelir içerisinde %50'den pay almaktadır. İşletmelerin %74'ün de ise tarım dışı bir geliri mevcut olup bu geliri hemen hemen tamamı aile bireylerinin emeklilik maaşları oluşturmaktadır.

Çalışma alanı içerisinde 2006 yılında Trakya Bölgesi'nde yapılan bir çalışmada toplam işletme gelirinin %75 ve daha fazlasını sağlayan işletmelerin oranı %39.3 olarak bulunmuştur [6]. Bu çalışmalardan sonra geçen süre içerisinde çalışma alanında bugün gelinen noktada hem işletmelerin bağ alanlarının işletmelerin tarım alanları içerisindeki payı hem de işletme gelirlerinde bağcılık gelirlerinin payının giderek düştüğü ortaya çıkmaktadır.

Çizelge 6. İşletmelerde tarımsal gelir ve bağcılık geliri
Table 6. Agricultural income and viticultural income in businesses

Oranlar Ratios	Toplam gelir içinde tarımsal gelirin oranı Agricultural income of rate		Tarımsal gelir içinde bağcılık gelirinin oranı Viticultural income of rate	
	İşletme sayısı Businesses	Oran (%) Rate	İşletme sayısı Businesses	Oran (%) Rate
%10≤	5	5.6	11	12.2
%10-25	15	16.7	26	28.9
%26-50	23	25.6	17	18.9
%51-75	19	21.1	15	16.7
%76≥	10	11.0	4	4.4
%100	18	20.0	17	18.9
Toplam Total	90	100.0	90	100.0

İşletmelerde bağcılığa başlangıç, devam ettirme ve geleceği hakkında görüşleri

Üreticilere "Bağcılık yapmaya neden başladınız?" sorusu yöneltilmiş ve aşağıda sıralanan seçeneklerin etkili olup olmadığı 5'li likert ölçeği ile belirlenmeye çalışılmıştır. Seçeneklerden çalışmanı alanı için öne çıkan seçenekler yörede eski bir bağcılık kültürünün olması, yörenin bağcılığa uygunluğu ve ailelerinden gelen bir uğraş olması olmuştur (Çizelge 7). Çalışma alanı illeri açısından ise;

•Tekirdağ ve Çanakkale illeri üreticilerinin bağcılığa başlamasında bağcılığın diğer ürünlere göre daha yüksek bir gelir getirmesi ve bağcılığın aileden gelen bir uğraş olması diğer iki ile göre daha etkili olmuştur.

•Kırklareli ili üreticileri hariç diğer illerin üreticilerinin bağcılığa başlamasında, aileden kalan bağların bakımının devam ettirilmesi bir zorunluluk olarak dikkat çekmektedir.

Çizelge 8’de çalışma alanında görüşülen üreticilerin hali hazırda bağcılığa devam etme nedenleri bir başka ifade ile beklentileri belirtilmeye çalışılmıştır. Çizelge 9’a göre ailenin gelirini sağlama düşüncesi, üreticilerin bağcılığa devam etmesinde en önemli etkidir. Diğer tarımsal faaliyetler yanında bağcılığa devam etme aileden kalan bağların bakımını zorunlu olarak devam ettirme seçenekleri kısmen etkili olmaktadır. Çalışma alanı illeri açısından ise;

•Ailenin geçimini sağlayabilecek gelir etmek amacı Tekirdağ ili üreticilerinin bağcılığa devam etmesinde diğer illerin üreticilerine göre daha etkilidir.

•Çanakkale ili üreticileri hariç diğer illerde emekli aynı zamanda bağcı üreticiler daha fazladır.

Üreticilere yöneltilen ve alınan cevapların Çizelge 9 ve Çizelge 10’da belirtilmiş değerlendirmelere göre işletmelerin %45.6’sında bağcılığa devam edecek bir aile bireyi bulunmakta ve %57.8’i imkânları elverirse yeni bir bağ tesis etmeyi düşünmektedirler. Üreticilerin %86.7’si ise bağcılığa devam edecekleri yönünde görüş belirtmişlerdir. Ancak bu üreticilerin yörelerinde iklim ve toprak şartlarının bağa alternatif olarak yetiştirebilecekleri ürün kısıtları ve mevcut bağları sökmenin yapılmış sabit yatırım maliyetinden vazgeçmenin rasyonel olmayacağından kaynaklanan nedenlerle bağcılığa “zorunlu” olarak devam etmek istedikleri şeklinde yorumlamak mümkündür.

Çizelge 7. Üreticilerin bağcılığa başlama nedenleri

Table 7. Causes of beginning viticulture of producers

Nedenler Causes	Ortalama Average	%95 Güven aralığı / Confidence limits	
		Alt / Lower	Üst / Upper
Bağcılığın diğer ürünlere göre daha yüksek gelir getirmesi	3.19	2.89	3.48
Köyümüzde çok eski bir bağcılık kültürü olması	3.38	3.08	3.68
Bağcılığın aileden gelen gelen bir uğraş olması	3.66	3.32	3.99
Aileden kalan bağların bakımını sürdürme zorunluluğu	3.14	2.81	3.48
Yaşadığım yörede iklim ve toprak yapısının bağcılığa uygun olmasından dolayı alternatif yapılabilecek uğraşların iyilerinden biri olduğu için bağcılığa başladım	3.74	3.49	4.00
Üzüm ve ürünlerini daha kolay pazarlayabileceğim bir yörede olmamız	2.69	2.41	2.67

Ölçek: (1) Hiç etkili değil (2) Etkisi düşük (3) Kısmen etkili (4) Etkili (5) Kesinlikle etkili

Çizelge 8. Üreticilerin bağcılığı devam ettirme nedenleri

Table 8. Causes of continuation viticulture of producers

Nedenler Causes	Ortalama Average	%95 güven aralığı Confidence limits	
		Alt Lower	Üst Upper
Bağcılığı seviyorum ve ailemin geçimini sağlayabilecek bir gelir elde etmek için kendi isteğimle başladım	3.50	3.21	3.79
Bağcılığı seviyorum, emekli olunca ek gelir elde etmek için başladım	2.02	1.73	2.32
Bağcılığı seviyorum ve tarım dışı işimin yanında ek gelir amacıyla yapıyorum	2.19	1.92	2.46
Diğer tarımsal faaliyetlerimin yanında yaptığım bir uğraştır	2.78	2.47	3.09
Ailemden kalan bağların bakımını devam ettirmek amacıyla zorunlu olarak yapıyorum	2.72	2.37	3.07
Tamamen hobi amaçlı bağcılık yapıyorum	1.23	1.09	1.38
Ailemizin öz tüketimini sağlamak amacıyla yapıyorum	1.87	1.63	2.11

Ölçek: (1) Hiç etkili değil (2) Etkisi düşük (3) Kısmen etkili (4) Etkili (5) Kesinlikle etkili

Çizelge 9. İşletmelerde bağcılığın geleceği-1

Table 9. Future of viticulture in businesses-1

Sorular/Cevaplar Questions/Answers	Ailede bağcılığa devam edecek kişi var mı? Is there anyone to continue viticulture in family?	İmkânımız olsa yeni bağ kurar mısınız? If you are able to establish a new vine?
Evet / Yes	41	52
Hayır / No	30	25
Fikrim yok/kararsızım No fiction/undecided	19	13
Toplam / Total	90	90

Çizelge 10 İşletmelerde bağcılığın geleceği-2

Table 10 Future of viticulture in businesses-2

Cevaplar Answers	Bağcılığa devam edecek misiniz? Will you continue in viticulture?
Asla / Never	3
Düşük ihtimal Low likelihood	3
Belki / Maybe	6
Devam edeceğim I will continue	33
Kesinlikle devam edeceğim Definitely continue	45
Toplam / Total	90

İşletmelerde yenilikçilik düzeyi

Çizelge 11’de işletmelerin son 5 yıl içinde uyguladığı yenilikler görülmektedir. Buna göre sadece tarımsal fuarlara katılımı işletmelerin yarısından fazla gösterdiği bir yenilik ya da bu anlamda olumlu davranış olarak dikkati çekmektedir. Bunu yeni üzüm çeşidi dikimi ve bağlarda toprak analizinin yapılması takip etmektedir.

Çizelge 12’de işletmelerin yenilikçilik düzeyi gösterilmektedir. Bu düzeyi belirlerken işletmelerin Çizelge 10’da belirtilen yeniliklerden en az yarısını uygulama durumları dikkate alınmıştır. Buna göre işletmelerin sadece 11 tanesi yenilikçi sayılabilmektedir.

Üreticilerin araştırma kuruluşları ve araştırmalara ilgileri

Çizelge 13’te üreticilerin araştırma kuruluşları ile ilişkileri ve bağcılık konusundaki araştırmalara olan ilgileri belirlenmeye çalışılmıştır. Üreticilerin yarısından fazlası (57 adet; oran %63.3) bu konuda bir araştırma kuruluşu olduğunu ve bunların 53’ü Tekirdağ Bağcılık Araştırma, 9’u Manisa Bağcılık Araştırma ve 2’si Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitülerini bilmektedir. Bu araştırma kuruluşlarından Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü çalışma alanına en yakın araştırma kuruluşu olduğu için en fazla ziyaret edilen kuruluştur.

Üreticilere yöneltilen sorulardan bu ikisi dışındaki sorulara verdikleri cevapların ortalamaları ise üreticilerin araştırma kuruluşları ile ilişkileri ve araştırmalardan yararlanma düzeyleri açısından olumsuz sayılabilecek düzeydedir.

İşletmelerin bağcılık konusunda gerek duyduğu eğitim konularını belirlemek üzere anket yapılan üreticilere belirlenen eğitim konularında ölçeklendirmesi istenilen “Aşağıdaki konularından hangilerinde ve ne sıklıkta eğitim ihtiyacı duyuyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar Çizelge 14’te gösterilmektedir. Üreticilerin kendilerine sunulan bu seçenekler için değerlendirmeleri birçok eğitim konusu için “nadiren” eğitim ihtiyacı gereksinimleri olduğu yönünde olmuştur. Bağ hastalıklarıyla mücadele, yöreye uygun çeşit tanıtımı ve çeşit seçiminde dikkat edilmesi gereken teknik konular, bağ zararlıları ile mücadele ve bağların ilaçlanmasında dikkat edilmesi gereken hususlar ile ilgili eğitim ihtiyaçları diğer konulara göre biraz öne çıkarak “bazen” bu konularda eğitim ihtiyacı olduğu yönünde olmuştur. Yine de 74 üretici (%82.2) “Bir eğitim düzenlenirse katılmak istediğini” ifade etmektedir. Bu durum üreticilerin eğitimlerden farklı beklentilerinin olduğu ya da daha spesifik konularda eğitim talepleri olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 11 İşletmelerin son 5 yılda uyguladığı yenilikler

Table 11 Innovations of the businesses in the last 5 years

Benimsenen uygulamalar / Adopted practices	İşletme sayısı / Businesses	Oran (%) / Rate
Yeni bir üzüm çeşidi diktim	39	43.3
Bağlarımda toprak analizi yaptırdım	38	42.2
Yeni bir ilaç ya da toprak işleme alet ekipmanı aldım	33	36.7
Yeni bir terbiye sistemi uyguladım	30	33.3
Yeni bağ tesislerimde sertifikalı en azından “Standart Fidan” kullandım	28	31.1
Yeni bir bitki gelişim /büyüme düzenleyici (yaprak gübresi) kullandım	28	31.1
Bağlarımda entegre zirai mücadele yöntemlerini uyguladım	15	16.7
Bağlarımda damlama sulama sistemi kullandım	13	14.4
Organik bağcılık yaptım	11	12.2
İyi tarım yaptım	7	7.8
Bağ tesislerimde tüplü fidan ile bağ tesis ettiğim oldu	5	5.6
Bağlarımda yaprak (bitki) analizi yaptırdım	4	4.4
İhtiyaç sulama suyunu analiz yaptırdım	3	3.3
Yeni bağ tesislerimde klon üretim materyali kullandım	2	2.2
Tarım fuarlarına giderim	49	54.4

Çizelge 12. İşletmelerde yenilikçilik düzeyi

Table 12. Innovation in business

İller/yenilikçilik düzeyi Cities/Innovation	Tekirdağ	Çanakkale	Edirne	Kırklareli	Çalışma alanı / Field
Yüksek	3	4	3	1	11
Düşük	27	26	27	29	79

Çizelge 13. İşletmelerin araştırma kuruluşları ile ilişkileri ve araştırmalara ilgileri

Table 13. Relations with research institutions of the establishments and the research interests

Sorular / Questions	Evet/Yes	Hayır/No
Bağcılıkla ilgili olarak karşılaştığınız bir sorunu çözülmesi için iletebileceğiniz araştırma kuruluşlarını biliyorsunuz?	57	33
Bağcılıkla ilgili düzenli irtibat halinde olduğunuz “Araştırma Kuruluşu ya da personeli” var mı?	19	71
Bağcılıkla çözemediğiniz sorunu “Bir Araştırma Kuruluşuna” ilettiğiniz oldu mu?	17	73
Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü’ne ilettiğiniz oldu mu?	16	74
Bağcılık konusunda herhangi bir Araştırma Kuruluşunu ziyaret ettiniz mi?	28	62
Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü’nü ziyaret ettiniz mi?	60	30
Bağcılık konusunda herhangi bir Araştırma Kuruluşunda eğitime katıldınız mı?	9	81
Bağcılıkla ilgili herhangi bir “Araştırma Raporu” okudunuz mu?	12	78
Ziraat Fakülteleri ile bağcılık konusunda irtibatınız oldu mu?	22	68

Çizelge 14. Bağcılık işletmelerinde eğitim ihtiyaç analizi

Table 14. Viticulture training needy analysis of businesses

İhtiyaç duyulan eğitim konuları Issues that need training in businesses	Ortalama Average	%95 Güven aralığı Confidence limits	
		Alt / Lower	Üst / Upper
Bağ yeri seçiminde iklim ve toprak bakımından dikkat edilecek hususlar	1.58	1.35	1.80
Seçilen bağ yerinin tesise hazırlanması	1.60	1.37	1.83
Uygun anaç seçimi	2.30	1.98	2.62
Bağlarda toprak işlemede dikkat edilecek hususlar	1.61	1.39	1.83
Yöreye uygun çeşit tanıtımı ve çeşit seçiminde dikkat edilmesi gereken teknik konular	2.80	2.48	3.12
Bağ tesis maliyetleri ve üretim ekonomisi	1.82	1.56	2.09
Gıda sanayi açısından üzüm çeşitlerinin avantajları	2.00	1.73	2.27
Bağlarda kış budaması	1.50	1.28	1.72
Bağlarda şekil budaması	1.58	1.33	1.82
Bağlarda yarma aşı yapılması	1.59	1.33	1.84
Bağlarda yongalı göz aşısı yapılması	1.96	1.67	2.24
Şaraplık üzümlerde olgunluk takibi ve önemi	1.77	1.49	2.05
Bağ hastalıklarıyla mücadele	2.98	2.65	3.30
Bağ zararlıları ile mücadele	2.79	2.46	3.12
Bağda yabancı ot mücadelesi	1.94	1.63	2.26
Sofralık üzümden pazarlama ve ambalajlama	2.23	1.91	2.56
Sofralık üzümlerde muhafaza	1.86	1.58	2.13
Üzümlerde uygun taşıma yöntemleri	1.50	1.29	1.71
Bağların ilaçlanmasında dikkat edilmesi gereken konular	2.61	2.30	2.92
Bağlarda Gübreleme	2.04	1.79	2.30
Yaprak Gübresi ve Gelişim Düzenleyici Uygulamaları	1.93	1.68	2.18
Yaz Budaması (Filiz alma, koltuk alma, yaprak alma, uç alma, tepe vurma, vb.)	1.68	1.36	1.99
Yaz Budaması (Salkım seyreltme, Tane Seyreltme, Bilezik alma)	1.52	1.29	1.76
Bağlarda GA3 (hormon) kullanımı	1.59	1.32	1.86
Bağlarda analiz için toprak örneği alınması	1.64	1.42	1.87
Bağlarda analiz için yaprak örneği alınması	1.60	1.36	1.84
Bağlarda sulama zamanı, miktarı ve uygun sulama yöntemleri	1.42	1.20	1.65
Bağcılığa uygun alet ekipman seçimi ve teknolojik gelişmeler	1.99	1.70	2.27

Ölçek: (1) Hiç (2) Nadiren (3) Bazen (4) Genellikle (5) Daima

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma ile elde edilen sonuçları özetlemek gerekirse,

- Çalışma alanında bağ alanları giderek azalıyor.

- Bağcılık, çalışma bölgesinde önemi giderek azalmasına rağmen hala önemli bir gelir kaynağı olarak yer tutuyor.

- İşletmelerde ailenin geçimini sağlama düşüncesi hala öncelik taşıyor.

- Bağcılık eğitim talepleri zirai mücadele konusu dışında olmasa da klasik eğitim konuları dışında spesifik konularda eğitime ihtiyaç bulunmaktadır.

- Köklü bağcılık geçmişi, ekolojik koşullar, mevcut bağların bakımını devam ettirme ve alternatif ürünler yetiştirme kısıtları üreticinin bağcılığı devam etmesinde bir nevi zorunluluk ortamı oluşturmaktadır.

- Genç bağcı ve Yeni bağcı oranlarının düşük olması, Yeni bağ dikimlerinin çok az olması, işletmelerin Yenilikçilik düzeyinin

yetersiz olması ve araştırma kuruluşları ve araştırmacılar ile ilişki düzeyinin düşük olması çalışma alanında bağcılığın teknik sürdürülebilirliğinin önündeki ciddi tehditler olarak dikkati çekmektedir.

Çalışma alanında bağcılığın teknik sürdürülebilirliğini tehdit eden bu konularda şu çalışmalar önerilmektedir:

- Üreticilere yönelik özellikle uygulamalı eğitim faaliyetleri yürütülmeli,
- Üreticilere yeni çeşit tanıtımları yapılmalı,
- Deneme ve demonstrasyon bağları tesis edilmeli,
- Genç bağcılara yönelik “Bağcılığı Geliştirme Projeleri” uygulanmalı,
- Araştırma ve GTHB Yayım teşkilatı işbirliği ve koordinasyonu sağlanmalı,
- Araştırmacı ve yayım personeli bağ ziyaretlerini artırmalıdır.

KAYNAKLAR

1. TÜİK, 20015. Türkiye İstatistik Kurumu <http://tuikapp.tuik.gov.tr/bitkiselapp/bitkis el.zul>. (Erişim Tarihi: 05.09.2016).
2. Turhan, Ş., 2005., Tarımda Sürdürülebilirlik ve Organik Tarım. Tarım Ekonomisi Dergisi 11(1):13–24.
3. Kiracı, M.A., T. Kıran, E. Solak, D. Koray, A. Altıntaş, 2016. Trakya Bağcılık İşletmelerinin Bazı Teknik ve Ekonomik Özellikleri İle İşletmecilerin Tarım Sigortası Hakkındaki Görüşleri. Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü Bahçe Dergisi, 7. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi Bildirileri Özel Sayısı 45(2):819–824.
4. Osmanoğlu, E., S. Erkal, A. Şafak ve M.E. Ergun, 1983. Tekirdağ İli Şarköy İlçesi Bağ İşletmelerinde Üzüm Üretimi, Değerlendirilmesi, Maliyeti ve Pazarlaması ile Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma. Atatürk Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Yalova, 1983.
5. Delice, N.Y., 1996. Trakya Bölgesi Şaraplık Üzüm Üretim Ekonomisi ve Pazarlaması Üzerine Bir Araştırma. Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Tekirdağ.
6. Kiracı, M.A. ve C. Özer, 2007. Trakya Yöresinde Bağcılık İşletmelerinin Üretim ve Pazarlama Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri. 5. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi, Erzurum. 2:440–446.